

36

KOLOZSVARI M. KIR. GAZDASAGI AKADEMIA
KONYVTARA

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 6

11

FEBRUARIE

1923

În acest număr: Au ieșit în larg... de Octavian Goga; Atitudinea partidului poporului de Eugen Goga; Tragedia omului (Tabloul XIV) după Emeric Madách, trad. de Octavian Goga; Lichidarea partidelor regionale de Alexandru A. Hodoș; Orașele noastre: Timișoara de P. Nemoianu; Conștiința românească de Senex; Fierberea dela Budapesta de T. V.; Viața literară: Cărțile noului de a. a. h.; Gazeta rimată: În culoarea de albastru de Matache, Retevei; Însemnări: Inchiderea Universităților, „Intrigile d-lui Octavian Goga“, Sânge studentesc, Încă o nenorocire, D-nul Leonard Paukerow, — casier.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

szám.

Țara Noastră

Au ieșit în larg...

Iată, în sfârșit, un triumf al normalității la foștii mei colegi din Consiliul dirigent...

Ziarele închiriate din Capitală și *Patria* din Cluj înregistrează cu oare-care timiditate chestiunea, dar această ezitare a începutului e indiferentă, vorba e că faptul s'a petrecut, ghiața s'a spart și bucuria noastră nu trebuie tănuită: deunăzi la București în culoarea de albastru delegații comitetului de-o sută și-au ținut prima lor adunare...

Mărturisesc, am cetit nu fără oare-care emoțiune relatarea simpaticei evenimente, cum domnul Iuliu Maniu însoțit de părintele Man dela Gherla și alți amici și-au întrunit aderenții din partea locului, le-au cuvântat despre democrația ardeleană și alte bunătăți de-aici, în vreme ce cetățeanul Chiriță Vasilescu cu multă căldură a lansat eminențele calități ale șefului și a făgăduit credință eternă în aplauzele tuturor... Cum zic, știrea aceasta a avut darul de ne mișca, fiindcă ne-a răscolit amintirile și punând în nouă lumină valul de injurii care-a fost prăvălit asupra noastră, a pecetluit biruința definitivă a unor idei pe care noi o seamă de urgenți le-am profesat demult.

Da, domule Chiriță, adevărul e că d'voastră partizanii înfocați ai dlui Iuliu Maniu din culoarea de albastru ne datoriți o mare recunoștință...

Noi un mănunchiu de detractori îndârjiți ai granițelor de ieri v'am dat acest plocon care vă înveselește astăzi. Sunt aproape trei ani de când am îndrăznit să credem că Predealul nu mai poate hotărâni o organizație de partid în România întregită și că Ardealul politic trebuie să ia contactul cu curentele de gândire din restul țării, dacă nu vrea să se anihileze prin izolarea lui. N'am fost ascultați și-atunci cu credința în sân am întins mâna generalului Averescu, ca să înființăm un partid unitar cu rădăcini în toată țara și cum Dumnezeu nu ne-a hărăzit patima pertractărilor, lucrul s'a făcut. Vai, cetățene Chiriță, cu câte suferinți n'am fost răsplătiți pentru erezia noastră. Bunii noștri amici de ieri ne-au judecat aspru, ne-au poreclit „trădători ai Ardea-

lului", iar cât vă privește pe dvoastră din culoarea de albastru, în *Patria* dela Cluj vi s'au aruncat osânde grele, botezându-vă „regă-țeni“, „lăcuste“ și alte insecte pe care nu le scriem aici, ba câteo- dată s'a întâmplat de chiar și descendența romană vi s'a contestat, hotărând comitetul de-o sută că sunteți cam bulgaro-greci și aproape, — ierte-li-se vorba, — țigani. Doi ani și mai bine s'a revărsat ava- lanșa de urâciuni, spurcând binefacerile unirii și pătimind împreună, dvoastră și noi. Soarta însă, care nu și-a primit îndrumările celeste dela Budapesta, s'a însărcinat să ne dea nouă dreptate. În acest timp tovarășii mei de-odinioară s'au lovit la tot pasul de pereții încăperii lor strâmte și după-ce zi cu zi în stearpa lor singurătate au dumicat învățătura noastră, au căzut de-acord că trebuie să-și ducă la târg grațiile cam vestejite... Drumul se știe, după-ce-au bătut la toate ușile și nu s'au potrivit la preț nici cu Averescu, nici cu Brătianu, nici cu Iorga, — într'un elan de sinceră frăție, urmând povața inimii, s'au legătuț cu dvoastră, cetățene Chirița...

Vedeți, deci, contribuția noastră evidentă la această fericită căs- nicie, pentru care culoarea de albastru astăzi și posteritatea mâine ne va răsplăti cu dărnicie...

* * *

Realitatea e astfel că tradiționala concepție de bârlog a așa zi- sului partid național a fost sacrificată, adversarii noștri au ieșit în larg și cu toate stângăciile începutului s'au pornit să facă pentru în- tăia-oară politică de plin aier. Smuși din particularismul lor regional, părăsind vocabularul unor revendicări pur locale și apropiindu-se de necesitățile integrale ale țării, acești cântători întârziți ai unității na- ționale au intrat în perioada de ucenicie a problemelor pe care le pune întregirea neamului.

Cine nu s'ar bucura în fața acestei desfundări proaspete de energie, care înlăturând un stăvilă factice, își croește calea spre rez- ervoriul mare de forțe al sufletului românesc? În definitiv zarul a fost aruncat acum și întoarcere din acest drum nu mai este. Astăzi în culoarea de albastru, mâine în cea de roșu, poimâne la Brăila sau Târgu-Jiu, destinul e implacabil domnule Iuliu Maniu. O geografie nouă, necunoscută, stă în fața voastră, plină de surprize, de farmece și de îndemnuri neîncercate încă...

Credeți-mă, ori-cât de adânci prăpăstii sunt între noi, inimă mea tresare când mă gândesc la senzațiile multiple ce vă rezervă acest voiaj la care vă silesc împrejurările. Ați ajuns, în sfârșit, bieți robi scăpați din închisoarea intelectuală a Ungariei, să respirați o atmosferă în care nu se resimt miasmele Pestei. Ceas cu ceas, în mod nevăzut, se va măcina în voi o tristă moștenire care vă apasă. Se va desvâli încetul cu încetul țara, asupra căreia ați aruncat aspre vorbe nesocotite. Vă va vorbi trecutul ei plin de suferinți, dar veți vedea și ur- mele de neînfrântă mândrie. Veți înțelege, că sbuciumându-se sub lovituri dușmane în tot cuprinsul Regatului de ieri a fost o trudă creatoare, din care până deunăzi n'ați priceput nimic și că în cuvânt,

în culori, sau în piatră, aici se păstrează temeiurile trainice ale civilizației românești. Umblând dintr'un colț într'altul, rectificând greșuri de demult, modelând o cugetare chinuită de tipare streine, împrietenindu-vă cu patrimoniul Latinității, veți trece, sărmani exilați ai cugetului străbun, printr'un curs de pedagogie națională, pe cât de tardiv pe atât de folositor... De sigur, pe urma acestei călătorii, ale cărei imagini ca'ntr'un vârtej de caleidoscop se vor desprinde fugare, dragostea voastră de neam va câștiga în adâncime și din fărâmiturile nevăzute ale tuturor clipelor, dintr'un fior din munții Neamțului, din liniștea umedă a unui schit bizantin, ori dintr'o glumă aruncată în treacăt în vre-un sat din Mehedinți, se va înfiripa o zestre nouă în mințile voastre cu consecințe simțite pentru orientările zilelor de mâine și de sigur cu reale binefaceri pentru consolidarea interioară a României..

În ori-ce caz din acest voiaj de studii veți reveni la Cluj mai potoliți, mai gânditori și cu mai multă economie de cuvânt când va veni vorba să prețuiți valorile...

* * *

Suntem oameni însă, roși și de patimi mici, alături de simțămintele mari.

Pe lângă această bucurie impersonală, deci, de-a vedea readuși în apele strămoșești o seamă de oaspeți postumi, noi ne îngăduim și satisfacția mai pozitivă pe care ne-o inspiră ideea că opinia publică va avea ocazia să cunoască de aproape pe domnii dela Cluj.

Se sfarmă legenda menajată în mod meschin vreme îndelungă și lumea va fi pusă în fața realității. Luând contactul în diverse puncte ale țării cu toți câți așteaptă o soluție a nevoilor curente, acești drumetși vor trebui să vorbească, să-și spuie păsul lor și să-și desfacă bagajul intelectual. De-acum s'a isprăvit cu rețetele simpliste ale agitațiilor din Ardeal, a căror retorică lapidară se mulțumea cu câteva înjurături triviale la adresa veneticilor din vechiul Regat și prin sbiciuirea celor mai josnice instincte succesul era asigurat... Capitolul acesta al paupertății de spirit e încheiat de-acum. Auditoriul cel nou e mai exigent. După o așa de lungă imobilitate a minții această gimnastică cerebrală va fi însă cam penibilă pe seama unor presumțioși mandari de provincie, pe care până deunăzi nu i-am știut cătuși de puțin posedați de demonul creațiunii...

Iată, astfel, cum după orbecări lungi și dureroase orizontul frământărilor noastre politice se limpezește, nota de aventură dispare de pe arenă și tendința de echilibru pune cu încetul pe toți oamenii la locul care li se cuvine.

Toate aceste și-au pornit procesul de elucidare pe urma recentei întruniri din culoarea de albastru. De-aceia, bucură-te cetățene Chiriță, și bun la inimă cum te-am știut totdeauna, nu te supăra când vezi că ne veselim și noi.

Cine știe? Te pomenești că ne pică și nouă câte ceva după cununia asta...

OCTAVIAN GOGA

Atitudinea partidului poporului

Gazetele din București sunt pline în zilele din urmă de fel de fel de știri contradictorii asupra acțiunii opoziției. Și cum partidul poporului este principalul partid de opoziție, care a guvernat și va mai governa în curând, firește, că în jurul acestui partid se crează cele mai multe legende, unele favorabile și altele dușmănoase, după cum sunt oficinele din care pornesc.

Presă noastră e așa, încât îmi închipui că opinia publică nu mai cere să i se desmintă știrile false cu tendințe de ponegrire. Cetitorul obișnuit cu astfel de intrigi străvezii le clasează repede și trece la ordinea zilei.

Povestea cu înțelegerea încheiată între generalul Averescu și d. I. I. C. Brătianu, în vederea unui aranjament al succesiunii la guvern, cred că a fost tot atât de mult luată în serios de către public, pe cât de deștepti au fost Honigmanii cari au pus-o în circulație. Oricine cunoaște caracterul neînduplecat al fostului prim ministru și orgoliul actualului șef al guvernului, își dă seama că un aranjament de această categorie nu poate să intervie între acești doi oameni. Generalul Averescu, cel puțin, e destul de pățit în acest sens, ca să-și dea seama că de astă dată trebuie să înlăture chiar și cea mai mică aparență care i-ar putea atrage ponosul că ajutorul liberalilor a avut vr'un rol la impunerea d-sale în fruntea țării. Destul de mult i-au fost răstălmăcite intențiile și demnitatea politică, cu prilejul trecutei guvernări, ca acum să se mai lase tras în cursa unei perfide „bunăvoinți“, dăunătoare partidului d-sale.

În rândul trecut s'a putut acredita svonul că generalul Averescu a fost adus la guvern de către d. I. I. C. Brătianu, când toată lumea simțea și știa că el venea cerut cu insistență de întreaga țară. Astăzi nu se va mai putea acest lucru. Liberalii nu vor mai avea ocazia să-și dea aierele de proteguitori ai unui partid destul de puternic și destul de înrădăcinat, ca să-și făurească singur destinele. Măsurile convenite au fost luate. Și cea mai importantă măsură este intransigența cu care

duce lupta partidul poporului împotriva actualului guvern. Toate celelalte partide au avut eclipse și exagerări fără rost. Numai generalul Averescu și-a urmat neschimbat linia de conduită, calm și sigur de izbândă.

Dar mai este o probă că partidul poporului nu are și nu poate să aibă nici o legătură de cumetrie cu liberalii. Această probă ne-o furnizează cele două partide de opoziție, țărănist și național, cari, abia sosit d. general Averescu săptămâna trecută la București, s'au și grăbit să-i solicite înaltul sprijin în vederea luptei ce o duc și ele, cu șanse incomparabil mai slabe, împotriva guvernului. Ar fi venit aceste partide să-l roage pe d. general Averescu ca să le ajute, dacă ele ar fi avut credința că șeful partidului poporului și-a aranjat succesiunea cu d. I. I. Brătianu? Evident, că nu. Și-ar mai fi avut nevoie d. general Averescu de o acțiune comună cu celelalte partide de opoziție, în cazul că s'a înțeles înainte cu liberalii? Răspunsul e clar. Partidul poporului umblă pe picioarele proprii, refuzând cu mândrie orice apropiere a adversarilor imediați și acordând cu generozitate sprijinul său năpăstuiților adversari de ieri și de sigur și de mâine, cari nu prezintă astăzi cel puțin, prin greșelile și lipsa lor de seriozitate politică, un interes prea mare din punctul de vedere al scopurilor înalte pe cari le urmărește generalul Averescu.

Dar dacă știrile false cu intenții de donegrire nu mai trebuie să fie desmințite, atunci acele false cu intenții de laudă, trebuie în orice caz explicate, pentru a nu produce o zăpăceală în rândurile oamenilor doritori de a-și face opiniile politice răzimați pe realități.

* * *

Partidul poporului a primit să stea de vorbă cu celelalte partide de opoziție. Eu nu cunosc detaliile conversațiilor dintre d-nii general Averescu, dr. N. Lupu și Iuliu Maniu. Și chiar dacă le-aș cunoaște cred că ele nu interesează marea public. Ceeace însă pot să afirm, în plină cunoștință de cauză, e că generalul Averescu, pentru a orienta cât mai bine opinia publică asupra gravelor stări politice de astăzi, rezultate din guvernarea liberală, a acceptat ideia unui manifest comun către țară, care să pecetluiească opera partidului liberal. Atât și nimic mai mult. Despre o eventuală colaborare de altă categorie nici vorbă nu a fost. Nici măcar despre o colaborare în opoziție. Fiecare partid, indiferent dacă acest manifest se produce sau nu, își va duce lupta în mod paralel și nici de cum cot la cot. Aceasta, fiindcă fiecare partid reprezintă, pentru moment cel puțin, tendințe politice cu totul opuse. Partidul poporului, de pildă, nu poate să admită ideia unei răsturnări a actualului guvern prin lupte de stradă, cum poate că ar fi dispuși să facă cei din partidul țărănesc. De asemenea acest partid nu poate să se angajeze, cum a făcut partidul național, la declarații absolut categorice împotriva constituției pe care eventual vor

vota-o liberalii. Regele, semnând această constituție, s'ar găsi față în față cu partidele de opoziție, ceea ce e absurd și nepatriotic.

Vedeți deci, că despre un „bloc“ al opoziției nu putem să vorbim în astfel de condițiuni, și că ziarele din București sau sunt rău informate când trâmbiță aceasta, sau nu-și dau seama de valoarea vorbelor, sau sunt de rea credință.

Și dacă nu există un „bloc“ al opoziției în vederea acțiunii de răsturnare a guvernului, cu atât mai puțin poate să se realizeze acest „bloc“ cu prilejul viitorului guvern menit să consolideze țara în urma apropiatei plecări a liberalilor. Generalul Averescu a mai făcut „bloc“ odată și ce a pățit atunci știe toată lumea. Oare numai d-sa să nu-și aducă aminte? Imprejurările noastre politice sunt încă atât de puțin susceptibile așa numitelor „blocuri“ încât nici un bărbat de stat român nu se poate gândi încă multă vreme înainte decât la guvernări unitare, sprijinite pe partide bine disciplinate, conduse de o singură mână, care să nu ezite în mișcările rezezi ce trebuie să facă.

Principiul generalului Averescu, întru cât va mai fi fost nevoie să-l expună cu prilejul recentelor convorbiri dnilor dr. N. Lupu și Iuliu Maniu, a trebuit să fie mai ales sub acest raport, limpede. *Guvern de colaborare? Nici odată! Fuziune, da, primesc. Intrați în partidul poporului și vom governa împreună...*

Toate aceste adevăruri țin să le spun cu o cruzime pe care eu am socotit-o totdeauna necesară în astfel de împrejurări. Și le mai spun fiindcă știu că în Ardeal lumea, neobișnuită să pătrundă în mecanismul vieții politice, se lasă ușor condusă de iluzii și aparențe meșteșugit create de oamenii interesați.

Nu, din conversațiile ultime ale generalului Averescu cu partidul național și cel țărănesc nu-și închipuie c neva că se pot făuri visări de colaborare, care să îngăduie existența în forma de astăzi a partidului național. Generalul Averescu e atât de intransigent în această materie, încât, dacă s'ar pune problema, mai bucuros renunță la guvern, decât să-și sacrifice ideile centrale ale partidului său.

Știu că aceste constatări nu au darul să placă multor oameni din partidul național. Dar ele au darul să-i lămurească. Și acest lucru e mai important.

* * *

Astfel fiind situația, vă întreb dacă nu se vor găsi mulți membri ai partidului național cari să-și dea seama de realitate și să-și cumpănească interesele politice mai bine decât până acum? În definiție ce urmăresc d-nealor de atâția ani, de când oscilează între diferitele partide ale țării, fără o țintă precisă, fără o linie bine determinată? Unde vreu să ajungă? Au fost cu țărăniștii! S'au despărțit. Au tratat cu liberalii. S'au vrăjmășit. Au hulit partidul poporului. Acum cer acțiune comună. Dar mai e posibilă o astfel de viață a olandezului sburător?

Și când spun aceste nu mă gândesc, la așa numiții șefi. Ei o duc destul de bine. Și se vede că imprecizia aceasta le priște deoarece, fără să-și asume vr'odată răspunderea, se bălăbănesc în apele politicii cu o voluptate care nu-i costă nimic. Dar cei mulți? Aceia cari nu dau interview-uri și nu se plimbă în automobile somptuoase între Cluj și București? Aceia cari nu beau ceaiuri politice cu toate partidele? Preoții, învățătorii și oamenii harnici din provincie. Ei ce zic? Mai pot ei să tolereze această horă tembelă de diletanți a conducătorilor lor?

Mă întreb și aș fi curios să aflu răspunsul lor. Toate aceste voiajuri politice ale „sutei“ se fac doar pe pielea lor, căci ei sunt contribuabilii politici, iar ceilalți profitorii. Vor mai aștepta oare acești oameni un nou prilej de desiluzii? Să-l aștepte, căci de data aceasta eu cred că vor fi definitive. Viața noastră politică, având în vedere căderea liberalilor, trece printr'o grea criză, din care un partid politic cel puțin va trebui să moară. Țara nu suportă prea multe. Și acest partid condamnat, mai mult ca sigur că e partidul național. A-titudinea calmă și hotărâtă a partidului poporului profetește acest eveniment destul de apropiat.

EUGEN GOGA

Tragedia omului

TABLOUL XIV.

(Regiune acoperită de zăpadă, fără arbori. Soarele se vede printre sdrențele de nori, roșu, ca un glob fără raze. Printre cetini și brădui pitici în față un bordei de eschimoși. Adam, un moșneag cu totul frânt, coboară de pe deal răzimat de toiaș împreună cu Lucifer.)

ADAM

Când s'a stârși pustiul de zăpadă
Din care ochii morții ne pândesc?
De pasul nostru — abia dacă tresare,
Vre-o focă doar și'n apă se asvârle.
Și plantele au obosit să lupte,
Corcit mai vezi de printre mușchi vre-un luger,
Iar luna roșă licărește'n ceață,
Ca într'o criptă lampa unui mort.
Mă poartă tu la palmierii'n floare,
Mă du în țări cu soare și miresme,
Acolo unde sufletul de om
S'a ridicat la conștiința jorții...

LUCIFER

Acolo suntem. Globul ăst de sânge
Ți-e soarele, Ecuatorul i-aici.
Știința ta n-a biruit ursita.

ADAM.

Grozavă lume, — bună de murit!
Nu-mi pare rău de câte las în urmă.
Ah, Lucifer! Eu ce-ăm veghiat odată,
La leagănul uitat al omenirii,
Eu ce-am văzut speranțele dintrinsul,
Ostaș bătrân purtat în lupte mari,
Cum stau acum la groapa uriașă,
Pe cari azi, drept giulgiu mortuar,
Aruncă'n pripă firea milostivă,
Întâiul om și cel din urmă'n lume,
Aș vrea să știu cum neamul mi s'a stins?
În luptă mândră, nobilă și mare,
Ori nevoiaș, căzând din treaptă'n treaptă,
Pipernicit, de plânsul meu nevrednic?

LUCIFER

Ții mult, văd eu, la duhul tău ascuns,
Cum tu numești cu graiul tău puterea,

Care-ți palpită sângele din piept
Și-ți mână mersu'n drum spre ideal!
Dar de ce vrei să stai drept mărturie
Chiar însuși tu la patul tău de moarte?
De ce-ai dori să cumpănim socoata
Pe care-o faci azi fără de stăpân?
Indemnurile dragostei de viață
Se'mprăștie de frigurile tale
Și nu mai știi ce-a fost în adevăr...
Iar vaiorul celui din urmă sbucium
I-un val de răs asupra luptei noastre...

ADAM

De ce atunci, eu n'am căzut de sus,
Când mai aveam și sufletul și forța,
Decât s'ascult eu însumi necrologul
Pe care-un duh nepăsător mi-l spune,
Pe-al cărui suflet pururea străîn,
Nici vișorul, nici moartea mea nu-l doare.

LUCIFER

Văd tagma ta în lacrima ce-o verși,
Acum când treci din ceață la trezire
Și dela vis la adevăr curat.
Dar fii pe pace, neamul nuți-e mort.
Te uifăici sălaşul unui om,
Stăpânul iat' în poartă ni s'arată...

(Din colibă se ivește un eschimos, pregătit pentru vânătoarea de foc)

ADAM

Ăst monstru-ar fi, nătângă stârpitură,
Moștenitor măririi mele stinse?
De ce-l aduci în fața mea, Lucifer?
Lasă-mi amarul, ține-ți mângâierea!

ESCHIMOSUL

Deci tot mai sunt deasupra Dumnezei?
In fața mea s'au coborât aievea...
Dar, cine știe, sunt ei buni ori răi?
S'o iau la fugă, tot e mai cuminte.

(Vrea să se retragă.)

LUCIFER

O vorbă, stai!

ESCHIMOSUL

(Se proșterne.)

Indură-te de mine!
Am să-ți jertfesc chiar foca cea dintâi
Pe care-o prind, — dar nu mă prăpădi!

LUCIFER

*Nu te 'nțeleg! Ce drept ai tu la jocă,
Cu viața ei pe-a ta să ți-o răscumperi?*

ESCHIMOSUL

*Mai tare sunt ... Și văd în jur de mine,
Cum peștele pe vierme îl răpune,
Pe pește foca și pe focă eu...*

LUCIFER

Iar duhul sfânt cu tine se hrănește...

ESCHIMOSUL

*O știi, o știi... dar vremea măsurată,
Ce mi s'a dat din milă s'o trăiesc,
Mi-o cumpăr eu cu jertfe mari de sânge.*

ADAM

Ce gând pitic...

LUCIFER

*Tu altfel ai făcut?
Atâta-i doar deosebirea voastră,
Că dânsul joce a adus drept jertfă,
Când tu cu oameni îi sfințeai altarul
Lui Dumnezeu, pe care l-ai zidit
În chipul tău, — lucrând și el la fel...*

ESCHIMOSUL

*Te-ai supărat și eu pricep de ce...
C'am îndrăznit de jale să mă plâng
La domnul bun, al soarelui, acela
Ce daruri dă și nu cere răsplată
Și care, — spun poveștile bătrâne, —
Și'n țara asta el a poruncit...
Vai, iartă-mă, îl blestem azi pe veci!*

ADAM

*Te uită Doamne-o clipă și roșește
De scârba'n care omul a ajuns,
Făptura ta măiastră!*

ESCHIMOSUL

*Soțul tău
E amărât din pricină de foame?*

LUCIFER

Fiindcă nu-i flămând e supărat.

ADAM

Nepotrivite glume fără rost...

LUCIFER

E adevăr, nu glume, ce vorbesc.

*Credința ta-i a omului sătul,
Iar soțul tău se'nțățșază, bietul,
Cu logica stomacului flămând.
Cu argumente nu vă biruiți,
Dar vă'nțelegeți grabnic, dacă tu
Vei flămânzi, ori dânsul a mâncat.
Așa-i, așa-i, ori cum o învătești,
E cea dintâie bestia în voi,
Și-abia atunci când ea s'a potolit
Apare omul, plin de măreție
Și nu'nțelege rosturile lui...*

ADAM

*Cu vorba ta te potrivești, Lucifer,
Când tot ce-i sfânt îmi prăvălești în praf...
Un japt măreț, ori-ce ideie sfântă,
N-ar fi, cum zici, decât o'nfiripare
Din aburul bucătăriei noastre,
Din jocul orb de întâmplări răzlețe
Ce'n drumul lor pornesc și se înfrână
De legile materiei vulgare?*

LUCIFER

*E altfel oare? Crezi că Leonida,
Ar fi murit vr'odat la Termopile,
Dacă în loc de zeama lui cea neagră
Care-l hrănea'n republica spartană
Cea jără bani, — în vila lui Lucul
Ar fi sorbit beția voluptății
Din câte vrăji cunoaște Orientul?
Ori de grăbea la Porcia acasă
Să-și poposească neodihna luptei
La sânul ei, în lenea dup'amiezii,
Crezi că murea viteazul Brut în spadă?
Nu vezi cum cresc virtutea și păcatul?
Din mucegai se înfiripă unul,
Iar'alta naște'n dorul de lumină,
Și răsădite'n vremile târzii
Își moștenesc și forma și credința...
Câți nu și-au zis c'au încheiat cu lumea
Și'n jalea lor s'au spânzurat de-o creangă,
Dar desfăcuți de-o mână nedorită,
La cea dintii atingere-a vieții
Își uită'n pripă vechea socoteală...
Huniqde doar, de nu venea pe lume
În țara lui, și dacă 'ntâmplător
Umilă umbră'n șatra unui negru
I-i tremura pe leagăn: ce-ar fi fost,
Ce s'ategea eroul mare-al crucii?*

*Ori, spune, Luther papă să fi fost
Și papa Leo dascăl la catedră,
Făcea reforme-acesta, cine știe?
Și blestemă amarnic celălalt?...
Napoleon, de nu-i gătea cărarea
Cu val de sânge-un neam plin de mândrie,
Intr'o cazarmă proastă s'ar fi stins...*

ADAM

(Inchizând gura lui Lucifer.)

*Destul, destul... Povestea ta întreagă,
Imi pare-atât de simplă și de dreaptă,
Dar cu atât mi-e paguba mai mare.
Pe proști îi mint credințele deșerte,
Pe-acei ce nu simt sufletul cum bate
Și mișcă'n toate lucrurile noastre...
Dar cei mai buni și-ar înțelege frații,
De n'ar fi frânți de'nvățătura ta!*

LUCIFER

*Vorbește deci cu soțul tău! Nu strică,
Să te cunoști cât mai de-aproape însuși.*

ADAM

Mulți mai tânjiți pe plaiurile astea?

ESCHIMOSUL

*Da, mulți! Mai mulți decât aș fi în stare
Pe degete să socotesc. E drept,
Că'n jurul meu mi-am prăpădit vecinii,
Dar în zadar, căci alții noi răsar...
Și ce puține-s focete acum...
Fă tu, jă azi, de ești un Dumnezeu,
Mai multe focete, oameni mai puțini!*

ADAM

Mi-a fost destul, vin să plecăm Lucifer!

LUCIFER

Dar să-i vedem nevasta cel puțin.

ADAM

*Nu vreau s'o văd, căci un bărbat căzut
E pururea un chip de scârbă, dar
Numai dispreț trezește'n piept. Femeia,
Ăst vis etern și drag al poeziei,
Când a căzut i-o fiară ce'ngrozește!
Nu vreau s'o văd! Vin să grăbim de aici...*

*(Lucifer, trăgând încet pe Adam spre bordei, sparge ușa și în prag se ivesțe
Eva, nevasta eschimosului. Adam stă încremenit și se miră.)*

LUCIFER

*Cum, n'o mai știi? E cunoștință veche...
Cuprinde-o'n brațe, căci sârmanul om*

*Se supără grozav, de nu-i cinstești
In felul ăst obișnuit soția...*

ADAM

*Cum s'o cuprind, eu ce-am ținut în brațe
Pe-Aspasia? Doar licărind abia
Îi mai revăd figura, dar se pare
Că s'a schimbat subt ploaia de săruturi
In animal!*

ESCHIMOSUL

(Intrând în bordei.)

Nevastă, avem oaspeți!

Primește-ni-i!

(Eva se aruncă la sânul lui Adam și-l trage în bordei.)

EVA

Bine-ai venit, străine!

ADAM

(Desfăcându-se.)

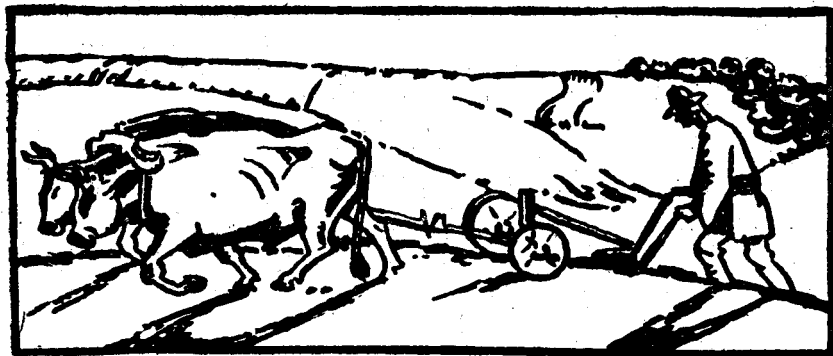
*Vai, ajutor, Lucifer? Să plecăm!
Coboară-mă din viitor acasă!
Să nu mai văd ce crudă-mi este soarta
Și lupta stearpă! Vreau să mă gândesc,
Mai lupt ori ba cu voia Lui de sus?*

LUCIFER

Sfârșit e visul... Te trezesc Adame!

OCTAVIAN GOGA

Lichidarea partidelor regionale

Fericitul eveniment politic s'a desfășurat potrivit unei ticluite „puneri în scenă”, destinată să scoată la iveală, într'o solemnă atmosferă de tămâieri reciproce, acest nou succes intern al d-lui Ion I. C. Brătianu. Silueta incertă a d-lui Inculeț s'a ivit pentru câteva momente la tribuna Camerei, și după un *intermezzo* de specific scandal țărănist, vorba mieroasă a fostului președinte de republică dela Chișineu a anunțat contopirea sa irevocabilă în cadrele atât de primitoare ale partidului liberal. Partea doua a programului a fost complectată apoi de apariția incoloră a d-lui Iancu Nistor dela Cernăuți, care, cu obișnuita sa frazeologie lipsită de orice vigoare, a repetat mecanic acelaș cuplet, de data aceasta în mijlocul unei desăvârșite și somnolente indiferențe: în Bucovina nu sunt țărăniști. Bineînțeles patronul celor două mărimi provinciale, s'a ridicat la rândul său de pe banca ministerială schițând vreo două-trei ondulări de cădelniță deasupra fericitei alianțe. Lucrurile au reintrat apoi în normal (după o inoportună și vulgară discuție asupra rolului pe care l'a avut armata română în Basarabia, la 1918) — pecetluindu-se astfel printr'o formalitate seacă, o stare de lucruri prea cunoscută tuturor.

Intr'adevăr, această proaspătă cununie politică n'a fost o surpriză pentru nimeni. D-nul Inculeț se statornicise de multă vreme prin preajma partidului liberal, după acel stagiul de probă îndeplinit în toate guvernele cari s'au perindat la cârma țării din Martie 1918 și până astăzi, — cu singura excepție a guvernului de o lună a lui Tache Ionescu, — și poate ar mai fi stat încă pe gânduri, în fața pasului definitiv, dacă nu se ridica la orizont concurența d-lui dr. Ciugureanu, care-și valorifica tot mai insistent drepturile sale de cel mai vechi liberal dintre Prut și Nistru. Sfârșind obositorul său ocol în jurul tuturor partidelor din vechiul Regat, față de care a preferat să aplice

rețeta mai practică a „colaborării“ decât aceia a „pertractărilor“, d-nul Inculeț și-a încheiat lunga sa explorare întorcându-se din nou lângă d-nul I. I. C. Brătianu. Bărbat cu mult simț al realităților, actualul ministru al Basarabiei a socotit că repetarea aceleiași călătorii politice, în condițiuni schimbate, e oarecum riscată, și a ancorat cu nădejde încă de acum un an la malurile „Băncii românești“. Nu se poate spune, deci, că mult umblată sa corabie a intrat abia acum în portul unde se adăpostește... Cât despre d-nul Nistor, cunoscute fiind înduioșătoarele legături sufletești pe care le-a întreținut totdeauna cu d-nul Al. Constantinescu, manifestarea sa publică de acum ne-ar îndreptăți cel mult mirarea, că eminentul șef al d-lui Rotică a întârziat atât de mult până să înainteze petiția sa de înscriere într'un club, în care intrase de mult prin poarta din dos...

Privind însă faptul în adevărata lui lumină, nimic nu ne împiedică să-i prețuim însemnătatea și să-i măsurăm urmările.

Înscrierea d-lui Inculeț în partidul liberal nu aduce acestuia din urmă nici vreun deosebit aport electoral, și nici strălucirea vreunei distinse personalități. D-nul Inculeț a dat, cel mult, în câteva rânduri, netăgăduite dovezi de dibăcie parlamentară, fiind totdeauna gata, când e strâns cu ușa, să istorisească auditorilor săi, surzător și sfătos, cine știe ce amuzantă poveste moldovenească. Dar atât, și nimic mai mult. Iar așa numitul partid țărănesc din Basarabia, pe care cel puțin patru fracțiuni diferite se întrec astăzi să-l reprezinte în mod exclusiv s'a tot fărâmițat neconținut de trei ani încoace, așa încât părăsit de marea majoritate a partizanilor săi de odinioară din „Sfatul Țării“, d-nul Inculeț aduce în casa liberală o zestre foarte sfârtică și un prestigiu personal din care n'au mai rămas decât câteva ecouri întârziate... Și nici d-nul Al. Constantinescu n'a fost mai norocos în Bucovina. D-nul Nistor, deși a deținut importanta sa poziție provincială aproape sub tot atâtea guverne ca și d-nul Inculeț, nu s'a înfățișat, în decursul activității sale de până acum, măcar sub aspectul unei utile medio-critici locale. Mărginindu-se la un rol strict decorativ, și acela foarte șters, fără intervenții creatoare, cruțându-și până și modestele sale calități intelectuale, actualul ministru al Bucovinei n'a oprit nicidecum atenția opiniei din țară asupra vreunora din manifestările sale publice. Slab câștig, deci, de amândouă părțile...

* * *

Dar, ar fi să nesocotim înțelesul adevărat al acestui nou triumf al ideii de unire, dacă l'am privi numai sub unghiul registrelor de partizani, și dacă n'am cântări aci decât sporul de greutate efectivă cu care se prezintă partidul liberal în urma acestor adaosuri. În defini-tiv, socotelile de bucătărie politică sunt foarte puțin interesante, căci nu trecerea dintr'un partid într'altul a d-lui Inculeț sau a d-lui Nistor poate determina schimbări care să fie înregistrate în altă parte decât în coloanele reportajului de fiecare zi, din gazetele dela București. Vrednic de reținut este însă faptul, într'adevăr îmbucurător, că asistăm însfârșit la o complectă lichidare a partidelor regionale.

Ne aducem aminte cât de greu se împrieteneau unii oameni, mai ales aici în Ardeal, cu gândul că hotarele provinciale nu mai pot fi cauze determinante la înjghebarea partidelor noastre de guvernământ, destinate să răsară din potrivirile sau deosebirile de credințe ale cetățenilor de pe tot teritoriul României întregite. Regionalismul însă, care nu e o doctrină politică, ci antipaticul rezultat al unei mentalități streine și al unor socoteli egoiste, nu s'a dat ușor bătut. Ce avalanșe de insulte și ce valuri spumoase de ură s'au năpustit, de atunci încoace, împotriva acelor ardeleni cari trăgând la vreme toate consecințele unității noastre naționale realizate, au întemeiat întâiul nostru partid unitar: partidul poporului! Ei n'au fost osândiți atât pentru acatele lor de guvernare, nici pentru preferințele programatice pe cari le manifestau, ci erau înfierăți, fără nici o dibăcie de altminteri, ca trădători primejdioși ai „solidarității Ardealului”. Partidul național care, din motive foarte puțin doctrinare, voia să se păstreze întreg pentru a monopoliza cârmuirea exclusivă a acestor ținuturi, simțea că i se dă o lovitură mortală, de pe urma căreia nu se va mai putea ridica. Atunci a început acea campanie nesăbuită de ațâțare împotriva vechiului Regat, atunci s'au aruncat acele formule de separatism rezumate în celebra apostrofă: „Ardealul al Ardelenilor”, atunci s'au scăpat acele vorbe stupide, fruct ale unui necaz care fură deobicei rațiunea: — „Era mai bine în Ungaria!” Caracteristic fenomen de antagonism psihologic, cu cât mersul neîndurător al evenimentelor grăbea sfârșitul fatal al grupărilor politice provinciale, cu atât regionalismul, ca stare sufletească, se înfigea mai adânc în rândurile unor anumiți conducători dela noi...

Acum însă, după trei ani, înregistrăm cu mulțumire că principiul atât de hulit a învins pe toată linia. Deunăzi, partidul național din Ardeal, văzând cu ochii cum e destinat pieirii dacă stăruiește în izolarea sa, s'a aruncat în vâltoarea largă a luptei politice din țara întreagă, a trecut Predealul, și s'a unit, — sincer sau numai de formă nu ne interesează în momentul acesta, — cu resturile vechiului partid conservator. Astăzi, alte două grupări regionale, una din Bucovina, alta din Basarabia, au fost împinse de necesități bine simțite, să se topească laolaltă cu partidul liberal. Astfel, în momentul de față, n'a mai rămas, pe teritoriul României întregite nicio asociație politică cu caracter provincial. Normalitatea a învins pretutindeni, înlăturând sforțările interesate ale unora și înfrângând resturile anacronice de judecată înstrăinată, ale altora. Edificiul de curând încheșat al statului român nu putea să suporte aceste bariere așezate de-acurmezișul propriului său organism, căci ele sugrumau libera circulație a energiilor sale de pretutindeni; structura lui omogenă, așa cum nu este aceea a niciunei alte țări răsărite din moștenirea Austro-Ungariei, impunea dela sine formarea partidelor politice unitare, cari întinse dela un hotar la altul al țării, aveau să oglindească în așezarea lor o perfectă și reală armonie de vederi a fraților de acelaș sânge, strănși înfărșiți laolaltă în cadrele unui stat stăpân pe soarta sa. Intre aceste partide politice astfel încheșate se pot ivi diferențieri scoase la lumină de soluționarea problemelor cari se pun în opera de guvernare, în niciun caz însă îm-

prejurarea că cineva e dela Vaslui sau dela Șimleu nu mai constituie o piedecă de neînving pentru o tovărășie sinceră și durabilă sub steagul aceluiaș rânduri.

* * *

Cei cari au pătruns aceste adevăruri, realizându-le cu hotărîre încă de acum trei ani, găsesc o satisfacție deplină pentru toate injuriile îngrămădite asupra lor. După trei ani, indignații de ieri, vin să calce, întârziată, pe acelaș drum. Atât numai că n'o fac de bună voie, și nici din convingere, ci silșiți, torturați și înfrânți de împrejurări. Aceasta scade oarecum din valoarea morală a „fuziunilor“ săvârșite în ultima vreme, căci, dacă e adevărat cum spune Cronicarul că *nu sunt vremile subț cârma omului, ci bietul om subț vreme*, cu atât mai mare laudă se cuvine aceluia care nu se răsboiește fără minte cu vremile, ci, adâncindu-le înțelesul, le urmează mai nainte ca aspra lor constrângere să-i aducă la realitate. Ceeace însemnează că niciuna din socotelile politice nu pot să mai reușească, atâta vreme cât ele nu sunt în armonie cu desfășurarea firească a evenimentelor. Ultimul gest săvârșit de d-nii Inculeț și Nistor, al căror rost regional a fost sacrificat partidului liberal, ar fi să slujească drept avertisment celor ce mai cred, poate, că unele aranjamente, de oportunitate vor reuși să ne arunce din nou cu câțiva ani în urmă, înstăpânind pentru a doua oară sistemul târgurilor dela provincie la alta, jertfindu-se principiul biruitor acum pe tot frontul, al formelor politice plămădite din aluatul sufletesc frământat de oameni din toate provinciile, adunați laolaltă pe temeiul unor convingeri comune. Iată singurul chiag care într'adevăr poate să dea naștere unor viguroase instrumente de guvernare. Restul, nu sunt decât soluțiuni hibride de moment, cari pot să ofere cel mult un conglomerat artificial cimentat, de elemente disparate, gata să reîntre în vârtejul de forțe cari le mână pe fiecare în jurul unor deosebite centre de gravitate.

Lichidarea partidelor regionale e definitivă, și consecințele logice ale acestui fenomen implacabil nu se mai pot evita.

ALEXANDRU HODOȘ

Orașele noastre

Timișoara

Capitala Banatului, de o încântătoare frumusețe pentru privirile aruncate în goana autoturismului, va constitui, multă vreme încă, una din cele mai grele probleme din Ardeal și Banat. În multe privințe Timișoara se aseamănă cu Orădea Mare. Se deosebește doar într'atât, că Orădea Mare e situată în apropierea graniței etnice a românismului, pe câtă vreme Timișoara constituie o insulă, încercuită de jur împrejur de numeroase și puternice sate românești. Și geograficește Timișoara este situată la fel; ceva mai înspre șes, acolo unde se întâlnesc liniile de comunicație dinspre munții Ardealului și din Caraș-Severin. Un loc par'că anume sortit să înghită toate avuțiile ce se scurg din acest „Hinterland“ muntos și bogat. Pe lângă predestinările naturii, a mai venit și mâna omenească să niveleze puținele inconveniente ce s'au întâmpinat.

În adevăr, din vârful Semenicului și al altor uriași și până la ultima undă de coline, alcătuirile naturale stau și astăzi nealterate. Doar podoaba le-a fost distrusă, pădurile. Opera umană nu a schimbat, sau adaptat nimica. Răzlețele încercări au fost măturate de prăvălirea violentă a Timișului și a altor râuri, neputând să tolereze știrbirea suveranității lor, la asemenea înălțimi.

Dar această atotputernicie există numai în munți. Pe măsură ce ne apropiem de poalele lor, privesc se schimbă și omul învinge din ce în ce mai mult natura. E adevărat, că Timișul mai amenință din când în când și după ce a eșit din munți, dar nu cu aceeași putere. La Caransebeș, un dig de pământ îi reglementează dâr cursul, iar colea, după Lugoj se îmblânzește de-abinelea. Mai mult chiar. La Coșteiu, o stavilă îl face să-și verse apa în Begheiu, pentru a mână numeroasele uzine din Timișoara. Dela Coșteiu în jos, în alvia lui originală, vara, Timișul nu mai are apă nici să adape vitele, sau „să tușie fecela“, cum zice poetul bănățean. Timișul e suveran numai la munte!

* * *

Adevărul acesta este și etnic. Cel puțin în istoria poporului nostru. Precum la munte natura nu suferă știrbirea suveranității ei, tot așa este de suveran și românul. Din munții Mehedințului și până la poalele munților bănățeni, marea românească nu a tolerat ancorarea stabilă a corăbiilor streine. Forța românismului s'a manifestat cu puterea elementară a naturii, măturând violent din cale toate pervertirile ce s'au încercat. Așa se explică faptul, că și coloniștii nemți așezați la munte, nu și-au putut păstra ființa lor deosebită. Sus, la Weidenthal, nemții trăesc ca și românii din Cornereva: poartă suman, mânâncă mălai și brânză, iar coloniștii germani din Moldova-nouă poartă opinci și obiele, ca nimenea din neamul lor.

Dar am eșit din munți. Ca și Timișul, românul devine tot mai puțin rezistent. Alături de digul Timișului din Caransebeș, se ridică și digul înfloritor al coloniștilor nemți din Caransebeșul-nou. Fenomenul se repetă, se întetește cu cât înaintezi în josul apei; insulele străinilor se înmulțesc cu fiecare fabrică, cu fiecare centru, până când românismul, deodată, dă de o mare insulă artificială, ce se cheamă: *Timișoara*. Aci cursul lui se taie în două, o ocolește. Și de aci încolo, apa românismului nici nu se mai îmbină; toată. Se mai întinde alocurea cu câte un braț spre vechea matcă, dar canalurile construite de mâna omenească îl stingheresc tot mai des.

Cum a fost Timișoara de demult — noi locuitorii ei de astăzi nu prea știm. Ar trebui să consultăm istoria ca să aflăm detalii asupra vieții ce s'a desfășurat între zidurile ei, de proporții grandioase și astăzi. Dar scopul nostru nu este să facem istorie. Pe românul contimporan îl interesează inventarul găsit aici la „preluarea imperiului“ și pe care — mi-se pare — nici astăzi nu-l cunoaștem îndeajuns. Sub acest raport ne interesează trecutul apropiat al orașului. Despre trecutul îndepărtat mai face mărturie zidurile vechi și ruginite ale cetății, iar în cartierele învecinate pașnicii și ordonații cetățeni ai acestora, la căror fire liniștită s'ar potrivi așa de bine în cadrul zidurilor. Probabil, că pe vremea când alvia Begheului nu era încă navigabilă, ci o întinsă mocirlă cu lanuri de trestie, formând primul cordon de apărare naturală al Cetății, strămoșii simpaticilor cetățeni dela periferie trăiau în lăuntru zidurilor.

Dar a trecut epoca războaielor. Porțile Cetății au fost deschise și lăsate fără strajă, deoarece atacurile prin surpriză au încetat. Lumea a eșit la larg, dornică de mișcări libere, după o atât de îndelungată închisoare. În toate ramurile vieții a început munca febrilă, continuă și reală, care dă tot farmecul Banatului.

Pe porțile întredeschise a venit și multă lume din afară, dela mari îndepărtări, punându-se bazele orașului de astăzi. Au venit și mulți *misionari* streini, reprezentanți ai luptelor moderne dintre popoare, cari după sfortări de abia jumătate de veac au cucerit Cetatea. Elementele de apărare de pe vremuri, încetul cu încetul nici nu s'au mai întors între zidurile ei, ci au rămas acolo, la larg, în cartierele marginase, unde îi vedem și astăzi.

Înlăuntru zidurilor au luat loc locuitorii de recentă proveniență. Cu venirea lor s'a introdus și alt spirit, altă atmosferă, altă concepție de viață și alte moravuri, toate în cea mai evidentă contradicție cu tradițiile locului. O gălăgie infernală, streină de caracterul autohtonilor, copleșește orice altă manifestare a orașului. Acești noi veniți sunt misionarii Budapestei, surprinși de evenimente în momentul când, înstăpâniți pe Cetate se pregăteau să năvălească și asupra celorlalte cartiere și asupra Banatului.

* * *

Câți locuitori are Timișoara — nu se știe. Puterea de organizare și priceperea administrației românești nu s'a manifestat în această direcție. Sârbii, în scurtul timp cât au stat în Timișoara, primul lucru

a fost să facă recensământul populației. După această statistică a lor, — făcută probabil în vederea găsirii unor noi argumente în contra noastră, Timișoara număra în 1919: 40,000 de șvabi, 19,000 maghiari (pretinși maghiari), 8000 de români și 3000 de sârbi. Astăzi aceste cifre nici aproximativ nu se pot lua. Ne-am sporit și noi, românii, dar s'au sporit mai ales, streinii. Și sub streini nu înțeleg pe cetățenii minoritari, ci pe indezirabilii din Ungaria și Jugo-Slavia, strecurați la noi de inconștiența, sau conștiința vinovată, a organelor noastre administrative. Sporul acesta este cu atât mai regretabil, cu cât aceștia au venit pregătiți pentru un refugiu veșnic, intrând numai-decât în viața economică a orașului și Banatului.

Precum stavila artificială oprește apa Timișului din cursul ei natural, tot așa și Cetatea anihilează orice manifestare culturală sau economică a locuitorilor ei băștinași. Pe unde numai te miști înlăuntrul zidurilor ei, pretutindeni trecutul apropiat îți rânjește în față. Zeci de cotidiene și publicații periodice proslăvesc triumful culturii maghiare secundate de variantele aceleiași intențiuni. În realitate, numărul maghiarilor nu este mai mare ca al românilor. Numai ravigiile culturale făcute de ei sunt mari. Între zidurile Cetății, abia de mai găsești vreo instituțiune chiar și de a șvabilor, cu tot numărul lor respectabil, luat în întregime. Înțeleg instituțiunile nealterate de concurența Budapestei. Cât ne privește pe noi, românii, în Cetate nu avem decât palatul unei bănci, căzărmiile și școalele, care sunt ale statului!

Aceste două din urmă — cazarma și școala — te fac să iei cunoștință de „preluarea imperiului“. Și una și alta fac efortări cu adevărat laudabile, vrednice de mai multe rezultate. Singură inițiativa particulară este aproape neputincioasă. Aci trebuie ca statul să ia și el partea de moștenire ce i-se cuvine. Cu toate acestea, temperamentul banățenilor te face să te legeni uneori în cele mai trandafirii iluzii, participând la vreo serbare națională, sau culturală. Marele număr de români, concentrați în Cetate din toate cartierele, îți oferă, prin vioiciunea oamenilor, o privilegiate din cele mai plăcute. Dar această manifestare e înșelătoare, e numai la suprafață. În realitate ea nu difere de spectacolul horei dela țară cu pitoresca înfățișare a unei lumi numeroase, care după ce se împraștie rămâne terenul pustiu: de oameni și de iluzii. După serbare românii se întorc în Fabrică, Iosefin, Maiere, Mehală, pentru că în Cetate ei sunt o populație... flotantă, de ocazie. Stăpânii sunt alții!

Pe lângă obstacolele moștenite dela vechiul regim, în calea propășirii elementului românesc se ridică numeroase piedici și din parte românească. Piedeca cea mai invincibilă este politica, acea plagă națională, care nu bântue nicăiri cu atâta furie ca în Timișoara. Un singur exemplu. Primăria Timișorii număra într'un timp aproape 500 funcționari (cu cei dela întreprinderile orașului), din cari circa 30 de români. Ei bine, cu fiecare schimbare de guvern trebuia să plece și o parte din acești 30 de nenorociți, pentru că blestemul național sună, ca numai românul să nu aibă parte de stabilitate și liniște în țara lui. Nu

e mirare, deci, că față de o asemenea înaltă concepție de stat, politica adevărată a Timișorii să o facă Cetatea, aceea lume străină, a cărei misiune este să se opună ideii de stat român. Politica Timișorii, și chiar a Banatului, nu o facem noi și nici tovarășii noștri de veacuri, șvabii, ci misionarii maghiarismului, în fruntea cărora stă... un politician român.

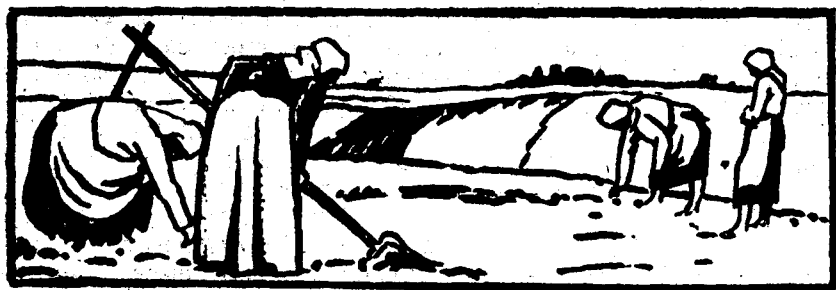
* * *

Dar veți întreba: cum se poate să se mai găsească români cari fac politică maghiară? Foarte simplu. Pentrucă politica Budapestei în-lăuntru hotarelor țării noastre nu se mai face prin arborarea drapelului tricolor și nici prin cântarea ostentativă a imnului maghiar. Evident că, la asemenea roluri nu ar avea curajul nimeni să se preteze. Lupta aceasta se dă însă în ascuns, pe teren economic și ofere avantajii materiale extraordinare celor ce consimt să o facă. Pentrucă Cetatea Timișorii difere și ca viață economică. În celelalte cartiere ca și în restul Banatului, bogăția este generală, ceea ce înseamnă că fiecare om are atâta cât îi trebuiește lui și familiei sale. Nu tot așa în Cetate. Aceasta trăește în condițiile capitalismului american, cu toate însușirile acestuia arătate de știința socială: acapararea fără milă, robirea completă a celui slab, sau dacă nu s'ar îndoi, distrugerea lui. Capitalul americanizat, plasat în cele vreo 50—60 întreprinderi și concentrat în mâna unui singur om, acesta dă tonul în toate manifestările vieții timișorene. În fața atotputerniciei lui se apleacă cu respect toți aceia cari vor să-și câștige un locușor pe această insulă fermecată. Am văzut, nu de mult, cum și toate autoritățile orașului își depun omagiile la inaugurarea sediului capitalului americanizat. În corpore, întocmai ca la 10 Mai...

Nici un român nu poate să pătrundă în Cetate decât cu acest sacrificiu. Altă cale, cel puțin până acum, nu s'a găsit. Câțiva s'au instalat deodată cu administrația românească profitând de zăpăceala de o clipă, alții se strecoară acum, unul câte unul. Azi-măine, toți cei cu „trecut istoric“ vor fi în-lăuntru zidurilor făcându-și parte de o răsplată materială princiară pentru naționalismul din trecut și de astăzi. Unii chiar numai pentru cel de-acuma. Și de ce nu ar face-o, când democrația românească se împacă așa de ușor, pe neobservate, cu capitalismul americanizat și când sacrificiul ce li se cere este atât de neînsemnat... Decât să fugi în rând cu iepurii, mai bine să-i alungi cu câinii. Cu această lozincă, căreia pentru masele neînțelegătoare i-s'a născocit vorba de „naționalizarea industriei și comerțului“, ne lasă frunțașii de eri rând pe rând, vâslind de pe uscat pe insulă.

Românii bănățeni preferă însă să stea la porțile Cetății, în așteptarea valurilor de energii nealterate ce vor porni încurând de sus, dela munte ca prin o revărsare comună să cutropească semeța insulă construită de politica Budapestei. Abia atunci vom putea vorbi de capitala românească a Banatului.

P. NEMOIANU

Conștiința românească

În coloanele acestei reviste s'a arătat în mai multe rânduri, că în timpul din urmă disciplina morală a societății noastre a suferit o dureroasă scădere și că pe arena vieții publice au dat năvală o spuză de condotieri mărunți pentru cari suprema religie nu se reduce decât la formulele varii ale unor mici interese de bucătărie. Paralel cu această penibilă perturbație a valorilor morale o incontestabilă diminuție cerebrală se ridică la suprafață, trivializând atmosfera și coborând la minim controlul inteligenței în trebile obștești. În astfel de împrejurări, de sigur, *ideia națională*, concepția sănătoasă a unui legitim egoism de rasă într'o vreme când împrejurul nostru totul e în form și fierbe încă, se destramă din ce în ce și cu încetul se evaporează din sufletul mulțimii.

Cauzele acestui marasm sunt multiple. E mai întâi, poate, oboseala sufletească pe urma marelui război. Societatea cu nervii ei desordonată nu-și mai poate disciplina pornirile și nu mai e în stare să urmeze preceptele unor dogme. Libertinajul de simțire face să se reverse într'un val tulbure îndemnuri maladive. De-aci indiferența în fața binelui și răului, absența unei susceptibilități morale. În astfel de împrejurări, firește, discernământul dispare și nu mai sunt norme care să claseze valorile în opinia publică. La aceasta e de adăugat acțiunea conștientă de dărâmare pe care-o duc elementele străine în mijlocul nostru. Alături de mijloacele oculte care sapă la noi edificiul proaspăt al vieții de stat, presa negustorească este de sigur microbul de căpetenie care propagă disoluția. Otrava cotidiană a unor infuzorii anonime pornite să speculeze tiparul contribuie mult la renunțarea generală ce se resimte, la unda de descurajare care a început să puie stăpânire pe inimi.

Învinuirea adusă partidelor politice pentru aceasta stare de depresiune e deplasată. Aceste grupări nu fac în definitiv decât să strângă în mănunchiu energiile societății așa cum sunt ele, cu toate calitățile și defectele lor. Răul e mai adânc și vindecarea mult mai dificilă.

* * *

În această configurație destul de tristă pentru *conștiința românească* vedem că o reacțiune e pe cale a se produce și că oameni înțelegători, manifestând o legitimă îngrijorare încep să-și deie seama de efectele dezastruoase ale prăbușirilor recente. Organul apărut zilele aceste la Cluj, care poartă titlul acestor rânduri, ne dă să înțelegem că o seamă de intelectuali străini până astăzi de vălmășagul politicii militante, au tresărit și dânsii în fața primejdiei simțite de noi și sunt gata să înceapă o vie mișcare pentru stărpirea răului.

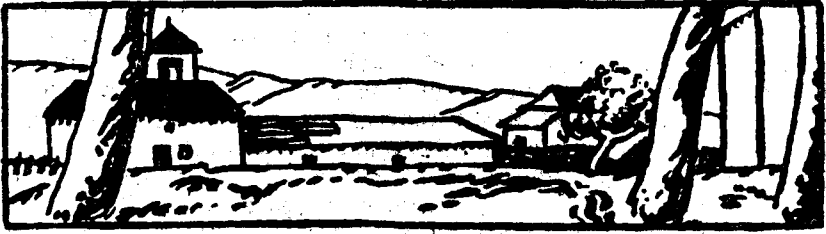
Inițiativa ce s'a luat de a se constitui o „*Asociație de propagandă pentru solidaritatea națională și socială a Românilor*”, sub prezența d-lui N. Iorga, având în vedere luminarea maselor, nu poate fi primită de noi decât cu cea mai desăvârșită mulțumire. În mijlocul diverselor consorții de exploatare materială care atentează la punga deaproapelui, pe urma atâtor combinații meschine ce-au compromis *naționalizarea* economică a bietului Ardeal, iată în sfârșit și-o tovarășie care nu e așezată pe acțiuni și care cere ascultare în numele unor preocupări de domeniul abstracțiunii. Că va putea să recruteze membrii în adormirea actuală a spiritului public, nu se știe, mulțumitor rămâne însă faptul că pericolul e sesizat și fermentul aruncat odată sunt sorți de izbândă pentru curmarea letargiei.

În fața organului ce ni s'a trimis să ne fie îngăduit a manifesta dela început o dorință.

Am fi mulțumiți, dacă pe lângă nota națională care va inspira toate atitudinile, ni s'ar da și-o tendință pronunțat intelectuală, menită să smulgă pe cetitori din stărpiciunea care ne-a copleșit și din banalitatea exasperantă a presei de bulevard. O acțiune de lămurire și purificare, numai înarmată cu mijloace superioare de gândire poate avea garanții de reușită astăzi când din toate colțurile pândește o rețea bine organizată de frământări ostile. Numele unor distinși profesori universitari din fruntea chemării adresate publicului sunt o garanție pentru un nivel ridicat și de-aceia noi acordăm mișcării dela început simpatia noastră.

SENEX

Fierberea dela Budapesta

Problema maghiară a făcut acum câteva săptămâni, obiectul unor alarmate preocupări în presa noastră dela București, în coloanele căreia s'a făcut loc deodată, în mod brusc, evenimentelor dela Budapesta, zărite prin lentila măritoare a incidentelor cari s'au petrecut atunci la frontieră. Au fost câteva zile de enervată fierbere, în toate gazetele se scria despre „atacurile maghiare“ și opinia publică era aproape zăpăcită de zgomotul stărnit în jurul atitudinii provocătoare a vecinilor noștri. Superficială cum este de cele mai multe ori, această presă s'a oprit asupra faptului exact atâta vreme cât direcțiunea ziarului a crezut că el poate fi menținut pe răbojul chestiunilor „la ordinea zilei“. Odată ce împușcăturile nu s'au mai auzit la diferite puncte ale frontierei și n'a mai fost vorba de mobilizare parțială, adică imediat ce atenția informatorilor zilnici n'a mai fost reținută brutal de întâmplări supărătoare prin actualitatea lor acaparantă, s'a făcut deodată liniște în jurul spaimei din ajun, și afară de foarte rare excepțiuni situația din Ungaria a fost lăsată la o parte, toate paginile cotidianelor din Capitală fiind acum încărcate cu titluri strigătoare și litere compacte, oglindind alte gânduri obsedante: agitațiile studențești, ocupația franceză în Ruhr, blocul opoziției.

Cu toate acestea, câtă dreptate a avut directorul „Țărei Noastre“, d. Octavian Goga, examinând problema maghiară sub aspectul ei adevărat, desfăcută de impresiunea momentană a unor încăerări între grănicerii români și bandele maghiare. Ceeace se petrece la Budapesta nu e de natură să ne lase din nou indiferenți, din clipa în care cei doi-trei jandarmi unguri nu mai turbură liniștea pichetelor noastre dela hotarul apusean. Simptomele cari ar trebui să ne îngrijoreze nu pornesc dela periferie spre inima Ungariei, ci dimpotrivă, focarul de neliniște de unde se răspândesc toate agitațiile se găsește acolo în capitala de pe malurile Dunărei, care s'ar cuveni să ne preocupe mai mult decât vremea cât durează ecoul unui foc de pușcă, izolat.

Scriitorul acestor rânduri, care a străbătut de curând Europa centrală, are, prin îndeletnicirea lui obișnuită, o situație ce nu-i îngăduie să se amestece în vâlmășagul luptelor politice cari, dealtfel, nici nu-l atrag. Dar, ca orice bun român cu privirile larg deschise

asupra soartei țării sale, nu poate să nu vadă primejdiile cari o înconjoară, și nu-și îngăduie luxul unei tăceri vinovate asupra unor adevăruri cari au nevoie să fie rostite. Am cuprins cu ochii mei, fierberea care este la Budapesta și am rămas profund surprins constatând că această frământare vulcanică, a cărei erupțiune nu ne poate fi indiferentă, nu răscolește aici, nici-o examinare serioasă a politicii cu care România ar trebui să răspundă tuturor acestor amenințări.

Știi că pe vremea războiului era altfel. Imi aduc aminte, la București, în atmosfera atentă a neutralității, era un obiect de îndelnicire aproape zilnică, discutarea chestiunilor externe, și judecata asupra așezărilor de stat din Europa centrală avea grije să cerceteze rolul neamului nostru în cadrele zbuciumărilor continentale. Pe atunci, în studii, în articole de ziar, în discuții, în cuvântări, se punea la cântar rostul vecinilor cari ne împrejmuesc, — posibilitatea de a ne aranja socotelele cu ei sau tendințele de reciprocă ură iremediabilă, — adâncindu-se toate resursele noastre pentru a face față împrejurărilor hotărâtoare. Incontestabil, privirile noastre erau mai adânci pe vremea aceea, și chestiunea existenței naționale a României era luminată pe toate laturile ei numeroase. Marea bucurie sentimentală a biruinței a întunecat însă toate perspectivele de îngrijorare și, dacă a început să se facă de-atunci încoace o pasionantă politică de partid, cu toate consecințele îmbelșugate cari răsăr din ciocnirea energiilor, a încetat în schimb să se mai facă o politică națională. Odată cu întregirea hotarelor, satisfacția unanimă a țelurilor câștigate a acoperit de indulgență pe toată lumea, pierzând din vedere problemele de naționalitate cari sunt pe teritoriul nostru și introducând adesea o penibilă miopie în raporturile noastre de politică externă.

Lucrul ar fi, dacă nu scuzabil, până la un punct admisibil, dacă dincolo de granițe n'ar trăi, aproape în toate părțile, vecini cari urmăresc cu dinadinsul slăbiciunile noastre, și cari, la rândul lor au luat asupra-le rolul de a coordona mereu cu marile evenimente mondiale, acțiunea lor de neîmpăcată dușmănie împotriva noastră.

Astfel, problema ungurească se ridică tot mai mult la suprafață, și e profund regretabil că în judecata oamenilor politici dela București, unde se vântură cu mare atenție toate mizeriile dela Paris, nu se manifestă o concentrare permanentă asupra unor frământări mai apropiate de noi. Dușmanii noștri pun la cale societăți cari să răscolească simpatia occidentală pentru cauza „Ungariei mutilate“, cum i se spune într-o carte a deputatului francez Tisseyre, țin adunări exaltate de ideea revanșei, iar gazetele lor vorbesc un limbaj plin de amenințări la adresa vecinilor, răscolind o neconținută surescitare publică de pe urma căreia a trecut în conștiința tuturor a convingerea că Ungaria nu mai poate trăi în forma ei de astăzi, și că orice aventură e îngăduită pentru a scăpa din cercul de fier care o împrejmuește.

— „Mai rău, nu poate să fie, spun agitatorii iredentei maghiare. Totul poate fi încercat, pentru că nimic nu e de pierdut“.

În vremea aceasta, gazetele noastre, cuprinse de o inconștiență frivolă, păstrează o atitudine de perfectă nepăsare, reproducând din

când în când știri despre starea de spirit și despre intențiile Ungariei, după *Gazette de Prague*, *Le Figaro* sau *Manchester Guardian*. Prin intermediul publiciștilor străini, cari nu ne sunt toți avorabili, trebuie de pildă să aflăm că Ungaria nu respectă obligațiile păcii, că nu dezarmează, că are o armată de 400 mii de oameni, echipată cu furnituri din Austria și Italia, că miniștri guvernului declară în plin Parlament că nu vor plăti despăgubirile de război, — și așa mai departe. Am văzut, în paginile „*Jărei Noastre*“, câteva prețioase corespondențe expediate dela Budapesta, de către un bun cunoscător al lumii politice maghiare. Sistemul acesta de informațiuni proprii nu l'am văzut adoptat de nici-o gazetă zilnică, deși acestea au mult mai bogate resurse materiale pentru a îndeplini acest indispensabil serviciu de lămurire a publicului românesc. O presă normală ar fi trebuit să facă acest lucru demult, trimițând reprezentanții săi la Budapesta, îndeplinind acolo o minuțioasă și necesară anchetă, privind realitatea prin proprii ei ochi, — și pornind apoi, cu toată luarea aminte, la o deslegare mulțumitoare a haosului maghiar. N'am văzut și nu știu să fi făcut așa ceva măcar unul din marile noastre organe de publicitate cari s'au revoltat totdeauna când li s'a spus că din tiparul lor respiră o atmosferă cu totul *antinațională*. N'am auzit, deasemeni, să se fi ridicat cineva în Cameră și să facă din problema unghurească, sub forma unei interpelări, un obiect de studiu aprofundat, ieșind odată pentru totdeauna din cadrul protestărilor platonice.

Sunt oameni politici maghiari, fie că ei trăiesc în Ungaria, fie că sunt exilați, ca d. Oskar Lászi, cari s'ar arăta gata să gireze o politică de realitate, având la bază o sinceră executare a tratatului dela Trianon și, deci, stabilirea unor legături normale cu vecinii. Rostul politicii românești în această privință ar fi ca, intrând în legături cu acei cari sunt expresiunea echilibrată a poporului maghiar, să înlăture acele elemente cari pregătesc necugetata „lovitură“ a revanșei, și să întindă o mână frățască celor ce sunt gata să porceadă la o înțelegere cu noi. Această acțiune pozitivă ar fi văzută cu ochi buni de aliații noștri, și ar fi ajutată, fără îndoială, de toate țările micii Antante, mulțumite și ele văzând liniștindu-se odată fierberea maghiară.

Dar pentru aceasta, ar trebui să se înstăpânească la București, cu ajutorul tuturor factorilor chemați să colaboreze la cercetarea problemei, o directivă hotărâtă și conștientă spre lămurirea unei situațiuni externe echivoce, cu adânci repercusiuni în viața noastră internă. Această directivă, n'o vedem înfiripându-se astăzi nicăeri. Și cine știe dacă mâine, nu va fi prea târziu pentru a urni din loc actualul regim care prinde tot mai adânci rădăcini în viața Ungariei. Nici intervențiunile chirurgicale, — dar mi-te cele politice, — n'au obiceiul să reușească dacă nu sunt făcute la timp.

T. V.

Viața literară

Cărțile noi

Cezar Petrescu: Scrisorile unui răzeș — Editura „Cultura națională“

„Răzeșul“ acesta este un desrădăcinat pocăit. A frământat în primii ani ai adolescenței sale veșnicele gânduri generoase purtate pe aripile închipuirii de atâția alții, s'a avântat în vâltoare cu toate amăgirile ideilor zeificate în cărți și s'a întors, târziu, obosit, în sihăstria unor mărturisiri muiate în mânăire, pentru a rupe câteva pagini de proză meșteșugită. Este mica dramă interioară a unui intelectual de astăzi smuls de lângă „căsuța cu bărne, cu mușcate la fereastră, adăpostită de nucul străbun“, al cărei înțeles nu-l lămurește totdeauna îndestul pojghița grea de scepticism închegată în lupta zbuțumată a orașelor și încrustată deasupra sufletului încărcat, de visuri ca un pom în plin rod, al pățimașului naiv de odinioară. Aș îndrăzni să spun, în această privință, că talentul d-lui Cezar Petrescu, deși se dăruiește cu îmbelșugare povestirii, e profund sentimental. Arareori, am avut subț ochi un vraf de romane, din care să țâșnească atât nepotolit subiectivism, atât ecou al propriilor frământări, amestecat de-a-lungul unor pagini în care se vorbește despre oameni de toate zilele, despre drumuri pustii, pierdute între culmi streine, despre străzi stropite de ploaie, ori despre ponoare scaldate în lumină. Aceste „*Scrisori ale unui răzeș*“ se înfățișează legate unele de altele cu firul roșu al sensibilității rustice, plină de ecurile unei lumi de liniște și contemplare, pe care cfocotul neîndurător al pestriței mulțimi dintre zidurile Metropolei n'a ucis-o pe de-a întregul. D. Cezar Petrescu realizează o atmosferă omogenă aproape în toate cele douăzecișidouă de istorisiri cari alcătuiesc volumul său de douăsutecincizeci de pagini. Desrădă-

cinatul „răzeș“ se găsește în aspră neînțelegere cu rostul utilitarist al vieții înconjurătoare; măcinarea cotidiană de iluzii lasă în urmă un parfum acru și trist de flori strivite sub picioare. Un puternic lirism interior străbate de subț toate procedeele literare...

Acestea, trebuie să mărturisim, sunt însă de cea mai aleasă speță. Vulgaritatea descurajatoare, așternută în vremea din urmă peste producția prozatorilor noștri, aștepta demult o mică răzbunare. O avem. „Răzeșul“, care ne amintește fără îndoială multe imagini fericite din paginile pline de poezie ale lui Mihail Sadoveanu — cu deosebire în părțile descriptive, — mănuiește cu multă îndemănare, cu virtuozitate chiar, un scris vioi și colorat, în care se resimte mult scrupul artistic în armonia frazei și în împerăcherea cuvintelor. Am putea spune că stilul acesta, înarmat adesea cu surprinzătoare resurse, este partea cea mai de preț a „*Scrisorilor unui răzeș*“. Suntem departe de reportajul vulgar al aceluia romancier, foarte prețuit de altminteri în unele locuri, care-și sfârșia unul din numeroasele sale volume *) făcând proorociri optimiste asupra carierei politice a d-lui I. G. Duca, și nu mai regăsim aci trivialele sughițuri stârnite de „aperitivele“ pe care le combate atât de aprig dl I. Agârbiceanu.

Cu aceste făgăduinți frumoase dl Cezar Petrescu pășește norocos în arenă cu cel dintâi volum al său, reușind să trezească un viu interes și o fermecătoare surpriză, într-o vreme când noii veniți nu isbutesc să aibă decât *atitudini*, în loc de o *năzuință sinceră* spre limpezirea gândului românesc.

În fireasca înlănțuire a tradițiilor noastre literare, *Scrisorile unui răzeș*, adaugă încă o verigă de aur. Așteptăm urmarea...

a. a. h.

— Primim din partea editurii „*Cultura națională*“, odată cu volumul dlui Cezar Petrescu pomenit mai sus, un mare număr de cărți, — lucrări originale și traduceri, — pe cari le vom răsfoi în numeroase viitoare. Relevăm deocamdată faptul, că în privința tiparului (curat, luxos și de cele mai multeori elegant) noua editură aduce o fericită inovație pentru librăria românească, atât de săracă până acum în ediții prezentabile. Cât despre celelalte intenții ale „*Culturei naționale*“, vom mai avea prilejul să vorbim.

*) Vezi: Domnul Deputat, roman de V. Demetrius.

GAZETA RIMATĂ

In culoarea de Albastru

Partidul național a ținut o adunare la București, în cartierul numit „culoarea de Albastru“.

PATRIA

Am tost și eu la întrunire,
— Poți să refuzi dacă te chiamă? —
Și-am să vă fac, în două șire,
Fidelă, darea mea de seamă:

Eram vre-o douăzeci și șase,
Cu toți, mahalagii de viță,
Poftiți în propriile case
Ale amicului Chiriță.
Veniserăm din Tirchilești
Din Făgădău, din Delea-Veche,
Agenți cheflii de București
Cu pălăria pe ureche,
Cam cârcotași, cam damblagii,
Dar altfel șmecheri și isteți
Pășind semeți și cilibii
In pantalonii noștri creți.
Era acolo Ion Pomană
„Apropitar“ pe strada Scurtă
Era Botgros de pe Romană
Cu Chiose, poreclit și Burtă,
Și Vasilică Talpălată,
Cu Dumitrescu I. Dumitru,
Copoii din vestita ceată
A lui nea Iancu Decalitru
Toți electori din vremi frumoase
Alegători căliți în lupte
Purtând în bătele lor groase,
Isbând' atâtor coaste rupte...

Stăteam la cârciumă, cu toții,
Dar suspendarăm iute cheful
• Și plini de vin, și de emoții,
Pornirăm să vedem pe Șeful
Sosit aseară din Șimleu
(Cu trenul și cu popa Manu)

Să țină câteun expozeu
In Grozăvești, și'n popa Nanu...
Ne instalarăm deci pe sală,
(Vreo doi erau și decorați)
Făcând primire triumfală
Iubiților colegi și frați...
Era o gălăgie mare
Țipam cu toți, cât ne luă gura,
Iar nenea Nae Falcătare
O tot ținea numai în „Ura!”

In fine se făcu tăcere,
Și-un „frate“, cam roșcat la față,
Deodată se sculă'n picere*)
Și cu un glas (numai dulceață)
Vorbi vre-un ceas jumătate
De sfânta „vergură“ Maria,
De spiritele prea curate,
De Papa și de România,
De Șincai și de canonici,
De Micu Klein, de purgatoriu,
Cu-atâta foc, cu-așa lipici,
De'n lăcrimase-auditoriu'!...
— „Iubiții mei, încheie el,
„Noi una suntem, ca să știți,
„Unirea e al vostru țel; —
„Mă rog, noi nu suntem... Uniți?“

Târziu se sparse tevatura
Și ne-abăturăm la o țuică,
Iar noi o luatăm în spre „Mura“,
Să ne mai cânte-o „țără“, Buică...
Eu m'am întins apoi la vorbă
Cu ardelenii, cu băieții,
Și-am nimerit-o'n zori, la ciorbă,
La „Dona“ tocma'n gura Pieșii...
Iar când ne-am despărțit, pe scară,
(Cânta în colțvie, mierla.)
Le-am zis: — „Parole d'honneur, la vară
Vă fac o vizită la Gherla.“...

MATACHE RETEVEI
fost alegător la colegiul II de Cameră
pensionar

*) Formă bucureșteană, în loc de „picloare.“

ÎNSEMNĂRI

Inchiderea Universităților. Insfârșit, d. dr. Angelescu, câștigând de sigur și aprobarea indispensabilă a președintelui Consiliului a găsit soluția cea mai nimerită pentru a sfârși odată cu conflictele studențești. Printr'un scurt ucaz al rectorului Universității din București, toate Facultățile acesteia au fost închise definitiv, pentru întreg anul școlar. Rețeta e într'adevăr ingenioasă: Unde se petreceau incidentele? La Universitate... Va să zică, dacă închidem Universitatea, am isprăvit și cu incidentele.

Guvernul ar fi putut să întrebuințeze, fără îndoială, mijloace mai puțin drastice, încercând să calmeze spiritele și luând măsuri pentru garantarea ordinii. Procedând astfel, n'ar fi reintrodus numai liniștea, visul ori cărei cărmuiri, ci ar fi potolit o surexcitare, care amenință să treacă dincolo de vămășagul tineresc al Universității. Dar, asemenea proceduri cer tact, autoritate și energie. În momentul de față, acestea sunt necesare pentru rezolvarea altor probleme, mai serioase...

Deci, se vor închide Universitățile. Studenții gălăgioși vor fi pedepsiți răpindu-li-se un an de studii, și de-alungul coridoarelor, în sălile de curs, în laboratoare, va fi insfârșit liniște, liniștea profundă și nesfârșită a lenei și a inactivității. Studenții pașnici, doritori de învățătură, se vor mângăia și ei cu gândul unei vacanțe neașteptate, un minunat cadou intelectual din partea conducătorilor țării, și vor striga laolaltă cu noi:

— „Trăiască cultura românească, — dimpreună cu inteligenții ei apărători!“

„Intrigile dlui Octavian Goga“. Acesta este refrenul care revine cu o regularitate aproape astronomică în gazetele patriotice ale dlor Rosenthal-Honigman, ori de câteori e vorba să

se facă sau să nu se facă vreun aranjament politic. D. Octavian Goga a devenit pentru acești curagioși îndrumători de țară, un fel de *bête noire* a vieții noastre publice.

Astfel este și cu nesfârșitele comentarii pe cari cele două ziare le țin în fiecare zi în jurul așa numitului proiect de acord al opoziției. Cetătorii știu despre ce e vorba, cunoscând hotărârea de a se desfășura o luptă *paralelă* pentru înlăturarea actualului guvern, — fără *niciun angajament* pentru viitor, — pe care au luat-o, deodată, cele trei partide de opoziție: partidul poporului, partidul țărănesc și partiul național. În momentul când scriem aceste rânduri, nu cunoaștem încă rezultatul final al discuțiilor, și nu putem profeti nimic. Ceace putem să spunem însă e că d. Octavian Goga a stat tot timpul acesta, departe de București, foarte liniștit, și că n'a făcut nicio intervenție de felul celor născocite de *Adevărul* sau de *Lupta*.

Dar, este aceeași idee fixă care stăpânește pe amicii din Capitală ai dlui lului Maniu. Și, suntem siguri, directorul *Țării Noastre* nu va putea scăpa din această dilemă: or se face acordul, și iese rău, or nu se face deloc, — tot va fi găsit vinovat cu ceva.

Sunt grozave, sunt diabolice, — „intrigile“ dlui Octavian Goga!...

Sânge studențesc! Vorbim mai sus despre inteligenta măsură pe care a dibuit-o guvernul dlui Ion Brătianu, pentru a calma spiritele agitate din sânul studenției și pentru a pune capăt conflictelor dela Universitate. Ținem să relevăm însă aci, și atitudinea în această chestiune a unei anumite părți din presa dela București, care a găsit cu cale să dea incidentelor petrecute deunăzi proporțiile unui adevărat... masacru. *Lupta, Aurora și Adevărul* în

deosebi s'au luat la intrecere între ele, trăgând toate semnalele de alarmă și scoțând la iveală din sertarele tipografiiilor cele mai compacte litere de afiș, pentru a vesti „măcelul de pe sălile Universității” și pentru a striga tremurând de emoție, că s'a vărsat „Sânge studentesc”.

Înțelegem foarte bine, că temperamentele liniștite ale dlor Rosenthal și Honigman nu pot suporta învălmășala, cam brutală, a unor încăierări mai serioase și suntem chiar foarte departe de a face apologia violenței. Am fi dorit însă ca zierele noastre din Capitală să-și păstreze mai bine calmul judecăței și al nevoilor, și să nu exagereze într'un chip atât de ridicol unele incidente cari, oricât de îngrijitoare ar fi, nu justifică niciun acces de neurastenienie acută... Altmăieri, ce deosebire ar mai fi între d. Blumenfeld dela *Globul roșu* cunoscutul magazin de mărunțișuri, și d. Brauer, patronul ziarului *Dimineața*? Pentru ce să se sperie acesta din urmă, de căteori trage obloanele celdintăi?

Sunt apropiieri, cari nu se cade să se facă: presa e una — str. Lipscani e alta.

Încă o nenorocire! Pe lângă plicisitoarea lipsă de numerar, pe lângă scumpetea crescândă, pe lângă novelele dlui Ion Agârbiceanu, s'a abătut de curând asupra Ardealului o nouă calamitate: Niște oribile „tablouri alegorice”, pe care primpretorii și secretarii comunali le vără pe gâtul populației cu prețul de 60 lei bucata, dând drept orice argument de ordin artistic formula rece: — „Așa e porunca dela domnul prefect!” Presupunerea că aceste coale de hârtie murdărite cu tot felul de cerneală s'ar vinde (cine poate să știe?) în folosul orfanilor de război, nu scuză grozăvia măzgălelii: o babă pîpnicifă care ofere o legătură de ridică unui rege din Capadochia, un soldat senegalez, cu o oală suspectă în cap, câțiva cartofi, castraveți și alte

zarzavaturi, învelite într'un chenar înfiorător impletit din mațe crude de găină: Nu știm cine e autorul genialei plăsmuiri. Bănuim că trebuie să fie un bărbier, după colivia cu papagal pe care i-am descoperit-o într'un colț al operei sale. Dar care anume dintre numeroșii bărbieri români, — e greu de spus.

În orice caz, am vrea să aflăm cel puțin pe inventatorul acestui nou bir asupra populației, stors cu mijloace atât de artistice. Am dori sincer, să-i trimitem toate felicitările noastre.

D. Leonard Paukerow, — casier.

Sindicatul presei române din Ardeal și-a ținut deunăzi, la Cluj, obișnuita sa adunare generală, alegându-și un nou comitet de conducere. În locul dlui Ion Agârbiceanu, directorul ziarului *Patria* a fost ales, ca președinte d. D. Tomescu, directorul ziarului *Înfrățirea*. E un excelent sistem de rotație între directori care credem, va fi menținut pe mai departe, și grație lui la anul viitor tânăra asociație de ziariști va putea alege în fruntea ei pe d. I. Petringenaru, directorul ziarului *Lumina* din Monoștur.

Lucrul n'ar fi cu neputință, având în vedere, că actualul casier al Sindicatului presei din Ardeal este celebrul român ardelean d. Leonard Paukerow bine cunoscut Siguranței generale din București cași defunctului conte Tisza prin activitatea sa națională desfășurată în Polonia rusească și Budapesta.

Dar, pentru că veni vorba de casieria dlui Leonard, pe folosim de acest prilej ca să atragem atenția confrăților noștri din Cluj să-i verifice cu o oră mai de vreme gestiunea financiară, pentru că s'a putea foarte bine, într'o zi, ca vistiernicul lor să fie expedit peste graniță fără prea multe invitații și alte formalități de politețe. Iar Paukerowul cu pricina ar face bine să stea totdeauna cu bagajele pregătite. Omul, niciodată nu știe când i se poate întâmpla să plece în călătorie...